

СТАТИИ — ПРИЛОЗИ

Мика ШПИЉАК

ИЛИНДЕНСКОТО ВОСТАНИЕ Е БОГАТА РИЗНИЦА НА РЕВОЛУЦИОНЕРНОТО ИСКУСТВО НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД*

Срекен сум што можам на сите вас, кои сте собрани овде во Крушево, на македонскиот народ и на припадниците на народностите во Социјалистичка Република Македонија, да ви ја честитам јубилејната годишнина од Илинденското востание.

Секој народ во својата историја има значајни датуми и големи празници. Сепак, најголеми, најубави и најдраги се оние во кои е започната борбата за слобода, односно во кои таа е извојувана.

За македонскиот народ такви се Илинденското востание и Крушевската република. Затоа и се гордееме со тој светол момент од вашето и нашето минато, со тој неуништив симбол од големата епопеја на ослободителната борба на македонскиот народ. Осумдесеттата годишнина од Илинденското востание и Крушевската република ја прославуваме во слободна Социјалистичка Република Македонија. Ја прославуваме во земјата на збратимени луѓе, во заедница на рамноправни народи и народности — Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Во ослободителната борба и социјалистичката револуција македонскиот народ, заедно со останатите југословенски народи и народности, со Комунистичката партија на Југославија на чело ја извојува својата слобода и суверенитет. Со тоа се остварени идеалите на илинденските востаници и нивните следбеници, односно идеалите на новите генерации Македонци.

Прогресивниот свет со почитување се однесуваше спрема вековната борба и ослободителните стремежи на македонскиот народ. Светот се восхитуваше на неговите борци кои покажуваа голема храброст, истрајност и пожртвуваност.

Со својата политика за решавање на националното прашање, Комунистичката партија на Југославија отвори, во новите историски услови, перспективи на борбата за национално и со-

* Говор на големиот народен собир во Крушево на 2 август 1983 година.

цијално ослободување на македонскиот народ. Националниот идентитет, правото на слобода и рамноправност на македонскиот народ, се истакнувани и решително бранети во најзначајните документи на авангардата на работничката класа на Југославија — уште 1934 година во одлуката за формирање на националните комунистички партии; 1940 година на Петтата земска конференција на КПЈ, натаму 1941 во прогласот и повикот за востание; на Првото и Второто заседание на АВНОЈ, и сè до победата на револуцијата.

Историски факт е дека Илинденското востание е дело на самиот македонски народ. Тоа беше борба за негов опстанок и за неговото ослободување. Имено затоа сè што е поврзано со Илинден и со Крушевската република е дело на македонскиот народ.

Секое утро над Крушево се прославуваше слободната македонска република — а не туѓинското царство.

Секое заоѓање на сонцето над ослободеното Крушево ги исполнуваше илинденските борци со страв и грижи за иднината на нивната татковина, Македонија — а не некоја друга држава.

Јазикот со кој народните борци ѝ се радуваа на слободата беше нивен, македонски — а не некој друг јазик.

За Македонците востанието, иако беше во крв угушено, значеше победа на уверувањето — дека слободата и слободниот национален и културен развиток можат да се извојуваат единствено со свои сопствени сили и со одлучна борба на целокупниот народ, дури и по цена на привремени порази. За буржоазијата на балканските земји и големите сили, Илинден го најави крајот на хегемонијата, поробувањето и нагодбите на сметка на македонскиот народ. Во версајското кралство Југославија македонскиот народ беше повторно изложен на сурова експлоатација, денационализација и асимилација. Но никогаш не ја губеше верата во својата победа.

Затоа и новото, овој пат победничко, востание на македонскиот народ од 1941 година против бугарските, германските и италијанските окупатори, цврсто е поврзан со Илинден од 1903 година. И едното и другото востание ја покажаа силата и способноста на македонскиот народ да се избори за својата слобода.

Со победоносната ослободителна и револуционерна борба, исконското македонско тло конечно престана да биде буре со барут на Балканот. Социјалистичка Република Македонија денеска е чинител на мирот и стабилноста на Балканот и со самото свое постоење. Тоа е стварност која никој и никогаш повеќе не ќе може да ја измени.

Времињата кога реакционерните режими на македонските соседи сонуваа за големи царства, кралства и освојувања на македонската земја — неповратно се заминати. Со векови туѓинци ја пишуваа и прекројуваа историјата на македонскиот

народ. Сега, таа иста историја, но своја, ја пишува самиот македонски народ.

Тоа би требало да го знаат сите оние кои, со присвојување на историјата на македонскиот народ, сакаат на Македонците да им го оспорат националниот идентитет. Таква политика и таков однос спрема Македонците и Македонија, било од кого да е инспирирана и било со какви пароли и „научност“ да се прикрива, не е ништо друго освен обид за груб притисок не само врз оваа наша република, туку и врз цела социјалистичка, самоуправна, неврзана и независна Југославија, врз нејзиниот интегритет. Таквата политика не придонесува за јакнење на соработката и стабилноста на Балканот. Напротив, таа може само да го загрози мирот во овој дел од Европа, и пошироко во светот. Подобро е тоа да се сфати денеска отколку утре. Подобро е за сите нас, а пред сè тоа би било добро за балканските народи.

Илинденското востание е богата ризница со револуционерно искуство на македонскиот народ. Легендарниот водач на Илинденското востание Гоце Делчев, истакнуваше дека ослободувањето на еден народ е пред сè и над сè негова работа, дело на неговите раце. Тој ја развиваше тезата за сопствената борба на секој народ како битен елемент за победа на револуцијата. Но, борбата на македонскиот народ за своето ослободување ја поврзуваше со борбата на сите други угнетени народи и народности во отоманското царство.

Тие искуства во многу им ја олеснија задачата на македонските антифашисти во големата народноослободителна војна да ги остварат и своите стремежи, и стремежите на минатите генерации. Во годината 1941, во својот втор Илинден, македонскиот народ не остана сам — ги имаше покрај себе ослободителните сили на сите југословенски народи и народности.

Таа нераскинлива врска и единство на целите се изразуваше и подоцна, во сето раздобје на социјалистичката градба на Македонија, во зараснувањето на раните од катастрофалниот земјотрес во Скопје и во укажувањето помош за нејзиниот забрзан развигок.

Заедничката водечка нитка на Крушевската република со ослободителната борба на македонскиот народ во минатата војна е изразена и во стремежите на илинденските востаници за социјална правда. Илинденците истакнаа уште едно знаме — повик за заеднички живот на македонскиот народ во слободна Македонија. Во Крушевскиот манифест изразена е национално ослободителната и демократска визија и ширина на погледите на илинденските револуционери и социјалисти.

Тој повик за заедничка борба на сите потиснати во феудалната турска империја и за рамноправност на сите народности во ослободена Македонија се потврдува и со националниот состав на сите органи на Крушевската република, Имено за-

тоа и востанието имаше толку масовен и општонароден карактер.

Највисокиот дострел на Крушевската република е основањето на револуционерната власт како политички орган на востанието, прва власт на слободните Македонци и на другите народности во Македонија. Четири децении подоцна — со одлуките на АВНОЈ и со основањето на Антифашистичкото собрание на народното ослободување на Македонија, на Илинден — 2 август 1944, конечно е остварена и втемелена револуционерната власт на македонскиот народ. Со Првото заседание на АСНОМ конституирана е македонската државност. Тоа заседание, одржано во Прохор Пчињски, токму на денешен ден, го потврди континуитетот на борбата на македонскиот народ за национално ослободување.

Тоа беше и историско признание на борците од големото Илинденско востание. И во ова парче од светот уште еднаш се потврди дека народот што се бори за својата слобода — е неуништив. Се потврди дека народот, кој има своја историја, има и своја сегашност — и своја иднина.

По повод 25-годишнината од Антифашистичкото собрание на народното ослободување на Македонија, на 2 август 1969 год. во Скопје Јосип Броз Тито рече: „Во Илинденското востание и прославената Крушевска република јасно дојде до израз решеноста на македонскиот народ да се избори, независно од тешкотиите, за национална независност и како слободен народ да соработува на рамноправна основа со сите други балкански народи“.

Крушевската република се издигна над своето време како пример на вистинско демократско државно уредување. И тоа илинденско искуство беше драгоцено на македонските партизани во народноослободителната борба. Народот ја разби фашистичката окупатиска армија бидејќи се бореше за тоа сам и во слобода да го уредува својот живот.

Изградбата на првата македонска држава започна во слобода, но во тешки услови. Во прашање беше огромна и општа заостанатост. Во многу нешто се почнуваше скоро од ништо. Повеќе од три четвртини од населението живееше на село, а земјиштето, во тешки услови беше обработувано со примитивни орудија. Насекаде владееше сиромаштија, неписменост, болести и голема смртност. Меѓутоа, слободата и нејзиното срце без послини од сè. Ги потхрануваше незапамтен, ентузијазам и волја на народот сето тоа да се премости.

Во релативно краток период, ослободените творечки сили на вредниот македонски народ, во политичкиот систем на социјалистичкото самоупраување, создадени се големи материјални и духовни богатства. За три децении изградено е толку многу, што понекогаш скоро ни е тешко да се присетиме од каде сме започнале. Општествениот производ во СР Македонија е зго-

лемен, во однос на почетокот на изградбата, за повеќе од четири пати. Иако повоениот развој беше започнат речиси без индустрија, денеска индустријата во СР Македонија придонесува скоро половина од материјалното богатство. Македонија денеска има модерна работничка класа од 450 илјади работници. Тоа изнесува 20 проценти од вкупниот број на населението. Во 1945 год. Македонија имаше деведесет долари национален доход, а сега повеќе од 1.700 долари по жител. Постигната е и силна и сеопшта социјалистичка преобразба на селото.

Со создавањето на својата држава македонскиот народ за првпат имаше можност својата култура да ја развива на слобода. Се создаде толку богата литература што делата на македонските автори се преведуваат на повеќе од четириесет јазици. На тој начин културата на македонскиот народ стана дел од културната ризница на сите југословенски народи и народности и на народите од светот. Имено затоа во непрекинат подем е интересот на другите народи во светот за македонскиот јазик и култура. Затоа во поголемите европски центри се учи и изучува македонскиот јазик.

Наспоредно со културата се развиваше и науката како сигурен потпор на економскиот и општествениот напредок на Социјалистичка Република Македонија. Во врска со ова израсна и се разви македонската интелигенција, цврсто поврзана со работничката класа и со нашата револуција. Повеќе од 65 илјади високообразовни луѓе — инженери, лекари, професори и научници од сите профили — чинат денеска огромна сила за Република Македонија и за сета наша земја.

Но има вредности што не можат да се изразат со бројки, ниту тогаш кога зборуваме за успехите, ниту тогаш кога укажуваме на тешкотиите. Тоа се слободата и независноста, тоа е народот, господар на своето, кој може сам да решава за својата политика, за својот начин на живот во демократија и борба за социјализам кој одговара, пред сè, на неговите стремежи и идеали.

Со задоволство сакам да истакнам дека Македонците, кои беа принудени по паѓањето на Крушевската република, а и подоцна — поради различни притисоци — да се иселат во други, дури и прекуморски земји, останаа верни на идеалите на Илинденското востание и на македонскиот народ. Тие и денеска изразуваат патриотски чувства и љубов спрема старата татковина, спрема Социјалистичка Република Македонија.

*

Сакам да додадам збор два за односите со нашите соседи. Ние од секогаш му придававме голема важност на развојот

на пријателската соработка со соседните земји. Со задоволство можам да истакнам дека скоро со сите наши соседи имаме многу добри односи. Направено е многу на унапредувањето и проширувањето на соработката, на јакнењето на довербата и меѓусебното разбирање, на продлабочувањето на пријателските и добрососедски односи.

Сакам и по овој повод да истакнам дека добрите односи со соседите е наша трајна ориентација. Тоа произлегува од нашата неврзана политика и од нашето самоуправни социјалистичко општествено уредување. Мир и сигурност, и за нашата земја и за нашите соседи, па и за регионот во кој живееме, од витален интерес се за нашите народи и народности. Исто така, како што дејствуваме во меѓународната заедница, така и во Европа и на Балканот се залагаме за почитување на суверенитетот, независноста и територијалниот интегритет. Се залагаме за неповредливост на границите, за немешање во внатрешните работи и за прекин на заканувањето со употреба на сила и притисоци. Се залагаме и го браниме правото на секој народ на слободен и непречен развој.

Тоа се принципи што ги прифативме и во Хелсиншкиот завршен документ, што значи дека имаат обврзна сила за сите учесници на Конференцијата за сигурност и соработка во Европа.

Југославија редовно вложува напори за збогатување на содржината на добрососедството. Ние се залагаме за отвореност на границите, за слободно комуницирање на луѓето, за политичка, економска, културна и секоја друга соработка на рамноправна основа и взаемно почитување. Во тоа имаат многу значајна улога народностите, односно националните малцинства кои се јавуваат во немал број на овој балкански простор. Почитувањето на нивните права е траен елемент од нашата политика. Ние во националните малцинства гледаме мост за зближување и соработка меѓу народите и земјите. Бидејќи ние ги почитуваме правата на народите и народностите коишто живеат на нашиот простор, истото тоа го очекуваме и од соседите, кога се во прашање нашите национални малцинства во другите земји.

Само со сестран развој и унапредување на соработката можат да се создадат и подобри услови за постепено превладување на негативните појави кои постојат во односите кон националните малцинства.

Со Бугарија развиваме односи и соработка на многу сектори. Меѓутоа, непризнавањето на македонската нација и на македонските национални малцинства од страна на поодделните наши соседи, ја отежнуваат соработката која би можела да биде уште плодна и посестрана. Ние секогаш сме спремни за отворен дијалог со нашите соседи, со желба уште повеќе да ги развиваме заемните односи и да постигнеме што поголемо меѓусебно разбирање.

Познати се нашите односи со Албанија и ставовите што ги заемаме. Нема да дозволиме мешање во нашите внатрешни работи, зад што се крие великоалбанскиот шовинизам и територијални претензии, кои лесно се препознаваат во антијугословенската пропаганда на албанското раководство кое директно ја потхранува албанската иредента. Таквата политика е опасна и за сигурноста на овој регион. Истовремено ние остануваме спремни за соработка со Албанија, на принципите од Повелбата на Обединетите нации, што претставува заеднички интерес. Во таа смисла уште пооддамна ѝ имаме врачено на албанската страна и конкретни предлози, на кои очекуваме одговор.

Социјалистичка Република Македонија даде значаен придонес во остварувањето на политиката на добрососедство и на нашата надворешна политика на неврзување и рамноправна соработка. Би било во прилог на уште поуспешната балканска соработка кога конечно би се сфатило дека македонскиот народ е важен чинител за стабилноста на овој регион. Еднаш засекогаш и на сите треба да им биде јасно дека ние никогаш не сме биле помирени ниту ќе се помириме со негирањето на постоењето на македонската нација, нејзината историска самобитност и државност во рамките на Социјалистичка Република Македонија и Социјалистичка Федеративна Република Југославија. Таквите тенденции одлично ги отфрламе како мешање во нашето внатрешно уредување.

Посакуваме границите со нашите соседи да бидат граници на мирот и соработката. Поради тоа ги поддржуваме иницијативите и напорите на овој простор, по пат на форми на сестрана соработка меѓу сите, да се продлабочат заедничките интереси. Се залагаме за остварување на оние предлози и идеи кои ќе им бидат од корист на сите балкански народи. Веќе се постигнати забележителни резултати во областа на стопанството, сообраќајот и енергијата, но сè уште има доста простор и за други проекти. Во таа смисла ние, од своја страна ќе предложиме кај нас да се одржи состанок на владините стручњаци од областа на индустриската кооперација.

Го поддржуваме и предлогот за претворање на Балканот во безнуклеарна зона. Тоа подразбира дека на Балканот, а и на друго место не смее да дојде до употреба на сила, особено не меѓу самите балкански земји. Но, оваа цел може да се постигне само со заеднички напори и сестрана соработка во која ќе се решаваат и евентуалните спорови. И колку некои проблеми да изгледаат сложени, тие не се и нерешливи.

Се разбира, ние на Балканот не гледаме како на простор што е изолиран од останатиот свет. Тој е дел од европската, медитеранската и пошироката меѓународна заедница, во која сè уште превладува состојба на затегнатост и блоковска конфронтација и наметнувања.

Во Мадрид се приведува кон позитивно завршување составокот на Конференцијата за сигурност и соработка во Европа. Сакам да истакнам дека во тоа важна и конструктивна улога имаа неврзаните и неутралните земји, за што им беше оддадено општо признание. Се надеваме дека тоа ќе има позитивно влијание и на пошироките меѓународни збиднувања со преговори и договарања да се отклонуваат меѓународните кризи и да се решаваат проблемите. Треба да се настојува во самата Европа, а и на Медитеранот да се одржи континуитетот на Конференцијата за сигурност и соработка, да се сопре трката во наоружувањето, да се престане со инсталирањето на нови ракети.

*

Овие денови Собранието на Југославија и највисоките органи на Социјалистичкиот сојуз, Синдикатот и Сојузот на комунистите во федерацијата, републиките и покраините еднодушно го прифатија завршниот документ на Долгорочната програма за економска стабилизација. Самиот тој факт доволно зборува за решеноста и способноста на целото општество и таа задача успешно да се оствари и да се продолжи натамошната изградба на самоуправниот социјализам, независната и неврзаната политика.

За остварувањето и на оваа задача ги имаме сите материјални и кадровски потенцијали. Нашиот народ досега има совладано многу тешкотии и пречки на патот на својата слобода и развиток, па сигурно е дека и овие ќе ги совлада. Во ситуација, кога сите сме ангажирани на решавање на стопанските тешкотии, добро е да се потсетиме, макар и делумно, на она што ова општество и нашиот народ досега го има остварено.

Југославија веќе не е ниту индустриски, ниту економски заостаната земја. За помалку од четири децении остварен е напредок за кој на другите им беа потребни векови. Индустриското производство зголемено е тринаесет пати во однос на првата повоенна година, производството на електрична енергија за дваесет и седум пати, на јаглен за четири пати, на сиров челик за десет пати и така со ред.

Сепак најголема сила претставува израснатата, стручно оспособена и бројна работничка класа, натаму стотиците илјади високо образовани кадри. Тоа е сила која е во состојба со успех да го поднесе главниот товар на стабилизацијата.

Имаме високо механизирано и модерно земјоделство и во него развиена наука и оспособени кадри. Благодарейќи на тоа бројот на земјоделските работници е намален за две третини, но вкупното земјоделско производство е зголемено скоро за три пати.

Во земјоделството постојат сè уште големи резерви, па општеството мора да стори сè овие резерви да се искористат максимално, како за зголемување на производството, така и за натамошно вработување во земјоделството. Тоа може и мора да даде значаен придонес кон стабилизацијата во стопанството.

И во сообраќајот се постигнати значајни резултати. Наследивме само 700 километри асфалтни патишта, а денеска имаме 59 илјади километри. Слични резултати се постигнати и во железничкиот, водниот и воздушниот сообраќај. Она што другите земји го имаа пред стотина и повеќе години, кај нас сето тоа мораше да го гради една генерација, за да ги намалиме што повеќе разликите со развиениот свет.

Повеќе од две третини станови што денеска ги имаме изградени се по Војната. Така е и со болниците, училиштата, факултетите. Во целина, секаде се живее подобро, а тоа најдобро го знае нашиот човек. Тоа го докажува и податокот дека просечниот човечки век е продолжен за цели дваесет години.

Проблемите со кои денеска се судруваме не се ниту први, ниту најтешки од оние што досега сме ги имале, ниту пак сегашните генерации, во однос на повоените, се помалку способни или помалку спремни да ги совладаат. Само мораме одлучно да ја спроведуваме политиката којашто е договорена во Долгорочната програма за економска стабилизација без обзир на тоа дали сме во сè задоволни со таа програма.

Постојат сите услови поставените задачи да ги оствариме. Најважно е сите да ја сфатиме сериозноста на ситуацијата и тежината на проблемите што треба да ги совладаме. Од основните организации па сè до највишите органи на федерацијата, мораме повеќе и подобро да работиме, подобро да се организираме, што поцелосно да ги користиме постојните стопански капацитети, што поодлучно да ги поддржуваме процесите на интеграција и самоуправно поврзување во стопанството.

Штедењето и рационалната потрошувачка мораат да станат начин на нашиот живот. Можеме и смееме да трошиме само онолку колку што сме заработиле, а денеска и помалку од тоа бидејќи треба да ги вратиме долговите.

Мораме критички и самокритички да се осврнеме на постојните економски тешкотии, за во иднина слични грешки да не ни се повторуваат, а исто така побрзо и на вистински начин да реагираме на промените во светското стопанство, бидејќи, енергетската криза, забележливото поскапување на суровините, технологијата и капиталот, монетарната нестабилност и ширењето на протекционизмот, бараа соодветно прилагодување на нашето стопанство и нашиот развиток. А ние тоа не го сторивме благовремено. Попуштавме под притисокот на нереалните инвес-

тиционни амбиции, големата потрошувачка и високата стопа на пораст.

Програмата за стабилизација во едно е сосема јасна — повеќе не може да има инвестиции ниту било која друга потрошувачка без покритие. Тоа е еден од битните услови за излез од економските тешкотии кон кои мораме решително да се придржуваме.

Тргувајќи од тоа сознание, се договоривме со конзорциумот на меѓународните банки и со Меѓународниот монетарен фонд за условите за отплата на девизните долгови, како и за деловни кредити. Тоа се само предуслови за да можеме да го организираме производството, да го зголемиме извозот и да ги извршуваме своите меѓународни обврски.

И домашната потрошувачка мораме одлучно да ја сведеме во границите на реалниот доход. Сè уште се троши повеќе отколку што се произведува, па поради тоа растат инфлацијата и животните трошоци, а паѓа вредноста на динарот. Потешкотиите што се јавуваат не смеат да нè расколебаат, туку да нè покренат на решителна акција за нивно надминување.

Сето тоа за да може да се изврши треба многу нешто да се менува во структурата на стопанството. Во прв ред да се оспособат оние организации и производство, коишто можат успешно да извезуваат. Само таквото производство, коешто е оспособено за светскиот пазар пожелно е и за домашниот пазар.

Освен тоа, треба да се поддржува она производство што овозможува рационално користење на постојните капацитети, и посебно она коешто придонесува за продуктивно вработување на младите.

Во натамошниот стопански развој, со примена на стимулативни мерки на целата општествена заедница мора да се овозможи брз напредок на стопански недоволно развиените републики и Покраината Косово.

За сигурен излез од стопанските тешкотии мора што повеќе да се вреднува трудот и да се поттикнува творештвото, трудот на организаторите на производството, на новаторите, на рационализаторите и на научните работници. Без посилна стимулација на работата и творештвото, што сега го нема во доволна мерка, нема ниту реална продуктивност ниту висок доход.

Тоа е дотолку поважно што во стопанските кризи постои објективен стремеж кон лажна еднаквост, што практично значи: работел или не работел сите еднакво добиваат. На таквата лажна еднаквост треба решително да ѝ се спротивставиме, пред сè со поддршка на работата и творештвото.

Извесен број луѓе лесно доаѓаа до многу висока заработувачка надвор од редовниот работен однос. Таквата заработувачка беше недоволно под контролата на општеството и недоволно зафатена со општествени придонеси. Тоа создаваше недоволени

социјални разлики во општеството, коишто треба без кампања и решително да се отстрануваат.

Неопходно е да се стави под ревизија скапата и преголема администрација во организациите на здружен труд, во самоуправните интересни заедници, во општествено-политичките организации и заедници, од општината до федерацијата.

Исто така е потребно преиспитување на мрежата на образовните, здравствените, културните и другите установи од општествена активност и усогласување на социјалните и другите права со можностите на општеството. Очигледно е дека стопанството не може да поднесува толкави трошоци на општествената режија. Самото стопанство, преку своите делегати, ќе мора многу понепосредно да одлучува за тоа дали им се потребни сите факултети, медицински центри и слични установи, и дали се подготвени и во иднина со својата работа да ги издржуваат.

Товарот на стабилизацијата ќе мора што порамномерно да се распоредува во целото општество, а не само на стопанството и на неговиот произведен дел. Стабилизацијата ќе мора да биде обврска и одговорност на целото општество, а не само на работничката класа. Оној што има повеќе или носи поголема одговорност, ќе мора повеќе да се залага и да даде поголем придонес за стабилизацијата.

Во борбата за економска стабилизација, полното остварување на самоуправувањето претставува битен услов за средување на условите во нашето стопанство. Самоуправувањето никогаш не било, ниту денеска може да биде некоја далечна цел кон која се стремиме, туку пред сè средство со кое перманентно ќе го унапредуваме стопанскиот и општествениот развнток.

Со Програмата за економска стабилизација влеговме во решителна битка за средување на стопанството. Ние таа битка ќе ја добиеме, дејствувајќи единствено во целиот систем на општествено-економските односи. При донесувањето на Програмата за стабилизација изразивме единство по битните прашања од нашиот развнток.

Програмата за стабилизација претставува и голема борба за развнток на општествено-економските односи во правец кој во историска смисла ги инспирирал работничките трибуни и револуционери, борците и патриотите од нашата Народноослободителна борба. Тој пат, патот на револуцијата, беше и остана стремеж на нашите народи и народности кон поцелосна слобода и кон похумани односи.

На темелите од длабоката вера во нашиот народ, во неговата спремност да ја чува својата слобода и независност, се заснова нашиот оптимизам и увереност дека ќе ги совладаме се-

гашните тешкотии. Совладувајќи ги сите препреки ќе станеме економски посилни и поединствени. Уште еднаш ќе ја покажеме виталноста на нашата револуција, како што го покажувавме и докажувавме секогаш кога таа се наоѓаше пред големи историски испити.

Да живее Социјалистичка Република Македонија!

Да живее Социјалистичка Федеративна Република Југославија!

Mika Špiljak

THE ILINDEN UPRISING IS A RICH TREASURY OF THE REVOLUTIONARY EXPERIENCE OF THE MACEDONIAN PEOPLE

S u m m a r y

This contribution in fact is the speech held on August 2, 1983 in Kruševo, on the big meeting held on the occasion of the 80th anniversary of the famous Macedonian Iliden Uprising.

At the beginning the author underlines the importance of the Ilinden uprising for the further struggle of the Macedonian people for its liberation and independence. He pointed out to the fact that the progressive world was respecting the eternal struggle of the Macedonian people for their own identity and state. These aims could not have been realised during the Iliden uprising but they were realised during our Second Ilinden, during our People's Liberation War when the Macedonian people for the first time in his history obtained freedom and the right for its own statehood.

Further on, he describes the great development that Macedonia achieved during the period after liberation of the liberation in the field of economics, education, culture and in all spheres of the life.

At the end he emphasised the fact that during the years after the liberation Macedonia represented a bridge for a good collaboration with the neighbouring countries.